

Handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018–22

Nordiska
ministerrådet

Handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018–22

ANP 2018:769

ISBN 978-92-893-5634-3 (PRINT)

ISBN 978-92-893-5635-0 (PDF)

ISBN 978-92-893-5636-7 (EPUB)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2018-769>

© Nordiska ministerrådet 2018

Layout: Gitte Wejnold

Omslagsfoto: Victoria Henriksson

Tryck: Rosendahls

Printed in Denmark

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och en viktig del av europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet vill styrka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordiska ministerrådet

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 København K

www.norden.org

Ladda ner nordiska publikationer: www.norden.org/nordpub

Handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018–22

FOTO: VICTORIA HENRIKSSON

INNEHÅLL

7	Nordiskt samarbete om funktionshinder 2018–22
10	Nordiskt samarbete om funktionshinder i en internationell kontext
14	Syfte, mål och nordisk nytta
16	Fokusområden och aktiviteter
17	<i>Mänskliga rättigheter</i>
23	<i>Hållbar utveckling</i>
28	<i>Fri rörlighet</i>
31	Uppföljning

FOTO: UNSPLASH.COM

NORDISKT SAMARBETE OM FUNKTIONSHINDER 2018–22

Principerna för välfärdssamhället i Norden handlar om medborgares förutsättningar att ha lika möjligheter och trygghet oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion, övertygelse, funktionsförmåga, ålder eller sexuell läggning. Alla har genom sina sociala rättigheter jämlik tillgång till hälsosystem, sociala tjänster, utbildning, kultur och arbetsliv.

Norden håller en hög profil internationellt gällande mänskliga rättigheter och jämlikhet. Den demografiska utvecklingen innebär att våra nordiska samhällen behöver kunna möta behoven hos en ökande äldre befolkning där nedsatt eller varierad funktionalitet är norm. I Norden är inkludering ett allmänintresse. Länderna strävar efter en hållbar samhällsutveckling som bygger på medborgarnas möjligheter till individuell frihet och självförverkligande.

Norden tydliggör genom sitt samarbete nyttan och värdet av ett inkluderande samhälle och universellt utformade digitala och fysiska miljöer. Universell utformning innebär smart och god samhällsplanering som bidrar till tillväxt och bättre ekonomi för både välfärdssystem och näringsliv.

I de nordiska samarbetsministrarnas visionsdeklaration från februari 2014 *Norden – tillsammans är vi starkare*¹ uttrycks bland annat visioner om optimala förutsättningar för att medborgare ska kunna röra sig fritt mellan de nordiska länderna och att Norden ska vara en innovativ region med fokus på välfärd, utbildning, kreativitet, entreprenörskap, hållbarhet och forskning. Samarbetsministrarna vill även

¹ <http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/samarbetsministrarna-mr-sam/deklarationer/norden-2013-tillsammans-aer-vi-starkare>

säkerställa att det nordiska samarbetet i internationella frågor kompletterar det samarbete som äger rum i andra organisationer. Det nordiska samarbetet ska skapa nordisk nytta, ge mervärde åt alla och leda till konkreta resultat. Samarbete med de baltiska länderna är också viktigt.

Mervärdet i nordiskt samarbete i förhållande till samarbeten inom EU, Europarådet, FN och övrigt internationellt samarbete ligger bland annat i våra många likheter och därmed i att det nordiska samarbetet kan vara mer komplext. Vi kan på ett djupare plan diskutera och jämföra lärande och goda exempel kring frågeställningar om inkludering, välfärd och demografisk utveckling.

De tre dimensionerna av hållbar utveckling (social, ekonomisk och ekologisk) utgör en viktig del av det nordiska samarbetets ideologi och skapar förutsättningar för lika möjligheter, social solidaritet och trygghet för alla. Nordiska ministerrådets strategi för hållbar utveckling *Ett gott liv i ett hållbart Norden*² och det nya samarbetsprogrammet för hållbar utveckling *Generation 2030*³ stöttar implementeringen av Förenta Nationernas Agenda 2030⁴ i Norden. Utifrån Agenda 2030-budskapet "Leave no one behind" är det viktigt att Norden lyckas integrera genus-, barn- och ungdoms- och funktionshindersperspektiv. Hållbarhetspolitiska processer ska också inkludera och gagna personer med funktionsnedsättning. Perspektiven måste integreras från början och genom hela genomförandet. Detta är, återigen, ett allmänintresse.

² <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A700871&dswid=-7228>

³ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1153404&dswid=-7228>

⁴ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

Funktionshinderspolitik handlar om att bygga ett hållbart samhälle där ingen lämnas utanför. Målsättningen för funktionshinderspolitiken är inkludering av personer med funktionsnedsättning i alla samhällets områden. Politiken präglas alltmer av rättighetsperspektivet som fått ett globalt uttryck i FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning, UNCRPD.⁵ Samtliga länder i Norden har ratificerat konventionen.

Denna handlingsplan är Nordiska ministerrådets strategiska samarbetsdokument för funktionshindersområdet och baseras på rekommendationer från aktiviteter i föregående handlingsplan 2015–17, inkludering av personer med funktionsnedsättning och strategier för nordiska och andra internationella samarbeten med betydelse för hållbar utveckling. Några att särskilt nämna är FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling, EU:s direktiv och regleringar för tillgänglighet och delaktighet, Europarådets strategi för inkludering av personer med funktionsnedsättning, prioriteringar för social- och hälsosektorn i det nordiska samarbetet samt de nordiska samarbetsministrarnas visionsdeklaration *Tillsammans är vi starkare*.

⁵ <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/CRPDIndex.aspx>

NORDISKT SAMARBETE OM FUNKTIONSHINDER I EN INTERNATIONELL KONTEXT

Det nordiska funktionshinderssamarbetet består främst av tre verktyg: Nordens välfärdscenter som är en institution under Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S), Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder (Funktionshindersrådet) som är ett rådgivande organ för hela det officiella nordiska samarbetet samt Nordiska ministerrådets handlingsplan som också den är tvärssektoriell. Nordens välfärdscenter administrerar också en stödordning för funktionshindersorganisationers nordiska samarbete.

Nordens länder och självstyrande områden har åtaganden om inkludering av personer med funktionsnedsättning på internationell nivå, bland annat som parter i FN-konventioner och i samarbetet inom Europarådet och EU. Detta gäller även de baltiska länderna. Nedan listas några sådana sammanhang.

Förenta nationerna

De nordiska länderna har förpliktelser till och deltar aktivt i FN:s arbete för mänskliga rättigheter där de nordiska länderna håller en hög profil. Deklarationen om mänskliga rättigheter (1948) förbjuder våld och diskriminering. Målgruppsspecifika konventioner visar på särskilt utsatta grupper och förtydligar organets artiklar om generella mänskliga rättigheter från 1948 och hur de kan förverkligas för alla. Särskilt relevanta för denna handlingsplan är konventionerna om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD), mänskliga och politiska rättigheter (CCPR), sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter (CESCR), kvinnors rättigheter (CEDAW) och barns rättigheter (CRC). Även FN:s hållbarhetsmål i Agenda 2030 har hög relevans för det nordiska samarbetet.

FOTO: PIXABAY.COM

Europarådet

De nordiska länderna deltar också aktivt i Europarådet vars samarbete om mänskliga rättigheter omfattar 47 länder och utgår från europeiska konventionen om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Alla nordiska länder har förbundit sig att följa dess stadgar. Europarådet har ett särskilt samarbete om ländernas arbete för att främja rättigheter för personer med funktionsnedsättning.⁶ Samarbetsorganisationens parlamentariska församling, ministerråd, expertkommittéer för rättigheter för personer med funktionsnedsättning och avdelningen för antidiskriminering har uppmärksammat temat genom konventioner och rekommendationer. Europarådet har

⁶ <https://www.coe.int/en/web/disability>

gett ut flera publikationer inom området, särskilt om situationen för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning. Istanbulkonventionen om kvinnors och flickors situation och rätt till hälsa och säkerhet är också relevant och har antagits av alla nordiska länder. Europarådets strategi för området, *Human rights: a reality for all*⁷, gäller 2017–23.

Europeiska unionen

EU har en handlingsplan för inkludering av personer med funktionsnedsättning såväl som särskilda satsningar på samarbeten, bland annat för att främja fri rörlighet mellan länderna, *EU:s handikappstrategi 2010–2020: Nya åtgärder för ett hinderfritt samhälle i EU*.⁸ EU har som enda regionala organisation ratificerat FN:s funktionshinderskonvention (UNCRPD). Det visar på en hög ambitionsnivå och ställer krav på medlemsländerna att ställa om och göra rätt.

EU:s direktiv om jämlikhet på arbetsmarknaden (2000/78) påverkar direkt, liksom förordningarna om passagerarrättigheter som gäller för resor med buss (181/2011), båt (1177/2010), tåg (1371/2007) och flyg (264/2004) inom EU och inkluderar bland annat också Island och Norge.⁹

Webbtillgänglighetsdirektivet (2016/2102) handlar om digital tillgänglighet på offentliga webbplatser. Ett direktiv om tillgänglighet mer generellt är under förhandling och går under namnet European Accessibility Act. EU:s människorättsinstitut, FRA, har redovisat ett flertal rapporter om situationen för personer med funktionsnedsättning.

⁷ <https://rm.coe.int/2017-2023-disability-strategy-en/16806fe7d4>

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0636&from=SV>

⁹ https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/transport-disability/index_sv.htm

SYFTE, MÅL OCH NORDISK NYTTA

Handlingsplanens syfte är att bidra till inkludering av personer med funktionsnedsättning genom ett förstärkt nordiskt kunskapsutbyte och ett närmare samarbete i funktionshinderspolitiska frågor.

Nordiskt samarbete om funktionshinder

- ger nytta för länderna och gör skillnad för nordiska medborgare med funktionsnedsättning
- kompletterar och stärker de nationella processer som pågår och som syftar till inkludering på samhällets alla områden
- fördjupar och ger synergier till andra internationella samarbeten och processer som syftar till inkludering
- skapar förutsättningar för erfarenhetsutbyte, kompetensbevarande och utveckling av metoder för inkludering av personer med funktionsnedsättning inom ett antal strategiska områden och utvalda sammanhang
- ökar medvetenheten om funktionshindersperspektivet inom Nordiska ministerrådets och Nordiska rådets nyckelverksamheter såsom sekretariat, institutioner, program och nätverk och gör därmed det nordiska och nordisk-baltiska samarbetet till ett gott exempel på hur officiella verksamheter kan arbeta med mångfald och inkludering av personer med funktionsnedsättning
- ökar graden av tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning till och inom Nordiska ministerrådets och Nordiska rådets verksamheter

FOTO: JOHNÉR.DK

- stärker bilden av Norden som en innovativ, inkluderande och socialt hållbar region där ingen lämnas utanför
- integrerar perspektiv om jämställdhet mellan kvinnor, män, flickor och pojkar, barn och ungas rättigheter samt hållbar utveckling på ett meningsfullt sätt i aktiviteter.

FOKUSOMRÅDEN OCH AKTIVITETER

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Att stötta och stärka arbetet med nationellt genomförande och övervakning av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

HÅLLBAR UTVECKLING

Att genom universell utformning av olika miljöer stärka inkludering, främja jämlikhet samt motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning i det nordiska samhällets alla delar genom strategisk integrering av funktionshindersperspektiv i arbetet för hållbar utveckling.

FRI RÖRLIGHET

Att främja fri rörlighet och avlägsna gränshinder som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Alla Nordens länder har ratificerat UNCRPD och implementerar konventionens intentioner och rättigheter i sina förvaltningssystem. Det finns många gemensamma utmaningar och liknande behov av mer och bättre kunskap och goda exempel på lyckad implementering.

Aktiviteter i detta fokusområde stöttar processer för implementering av UNCRPD men involverar också andra konventioner och arbete med mänskliga rättigheter och funktionshinder generellt.

1.1 Insatser som stärker kunskap och dialog om mänskliga rättigheter och funktionshinder samt Nordens röst internationellt

Syftet med dessa insatser är att skapa plattformar för kunskaps- och erfarenhetsutbyte och utveckling av effektiva instrument för implementering av UNCRPD. Insatserna bidrar till fördjupad förståelse om detta. Insatserna stärker kompetensen hos personer som är involverade i implementeringen av UNCRPD och lyfter fram goda exempel vad gäller implementeringen av UNCRPD. Insatserna genererar synergier till andra internationella samarbeten och processer som syftar till inkludering.

Målsättningen är att genomföra insatser om bland annat jämförbar statistik och annan kunskap, forum/mötesplatser för erfarenhetsutbyten, en nordisk masterutbildning och ett nordiskt forskningsprogram i funktionshinder/disability studies. För att tydliggöra Nordens röst inom FN produceras en antologi om de nordiska ländernas tidigare och aktuella engagemang inom FN-systemet gällande funktionshinder. Under handlingsplansperioden arrangeras årligen nordiska

evenemang vid FN:s statspartsmöten och i andra relevanta internationella sammanhang.

Ett flertal insatser har redan satts igång under föregående handlingsplan. Nordens välfärdscenter koordinerar detta arbete inom ramen för sitt uppdrag enligt beviljningsbrevet från ÄK-S. Nordens välfärdscenter söker medel till och genomför insatserna tillsammans med relevanta nationella, nordiska och internationella samarbetspartner. Referensgrupper tillsätts vid behov och i dialog med berörda parter.

1.2 Projekt om urfolk och funktionshinder

Det finns generellt sett lite systematiserad kunskap om funktionsnedsättning och funktionshinder kopplat till de ursprungsfolk som finns i Norden, samer och inuiter. Bristen på kunskap om urbefolkning och funktionshinder är också en fråga som FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har tagit upp i återrapporteringen till enskilda länder och det har lyfts fram som ett utvecklingsområde i kommande rapportering.

Detta projekt ökar kunskapen om Nordens ursprungsbefolkningar och funktionshinder samt utvecklar nordiska nätverk kring implementeringen av UNCRPD specifikt gällande urfolk. Projektet bidrar även till implementeringen av det arktiska programmet 2018–21.¹⁰

Målsättningen är att stödja forskning, professionella nätverk och nordiska nätverk av personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga från nordiska ursprungsfolk.

¹⁰ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1153646&dswid=3782>

Projektet bygger på kunskap, erfarenheter och nätverk som utvecklats under Nordens välfärdscenters projekt om samer med funktionsnedsättning.¹¹ Nordens välfärdscenter söker medel från Nordiskt Atlantsamarbete (NORA) och/eller Arktiska samarbetsprogrammet 2018–21.

1.3 Projekt om barn och ungas hälsa och delaktighet inom skola och fritid

Barn och unga med funktionsnedsättning har sämre hälsa och förutsättningar för delaktighet än andra barn. Det är en utmaning i hela Norden att lyckas skapa jämlika levnadsvillkor och möjligheter för alla barn att göra sin röst hörd, oavsett funktionsförmåga.

Detta projekt stärker kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan experter i hela Norden som arbetar för att främja barns hälsa och delaktighet i skola och fritid. Två grupper av barn med särskilda behov av tillgänglighet – barn med hörselnedsättning och barn med intellektuell funktionsnedsättning – involveras aktivt i projektet.

Projektet samlar kunskap om situationen för barn och unga med funktionsnedsättning samt om metoder och goda och lärande exempel på hur barn och ungas röst kan stärkas inom skola och fritid. Specifikt handlar det om implementering av UNCRPD-artiklarna 30 om kultur och sport, 6 om kvinnor och flickor, 7 om barn och unga samt 25 om hälsa. Projektet refererar också till Unicefs arbete för barn med funktionsnedsättning.

¹¹ <https://nordicwelfare.org/projekt/samer-med-funktionsnedsattning/>

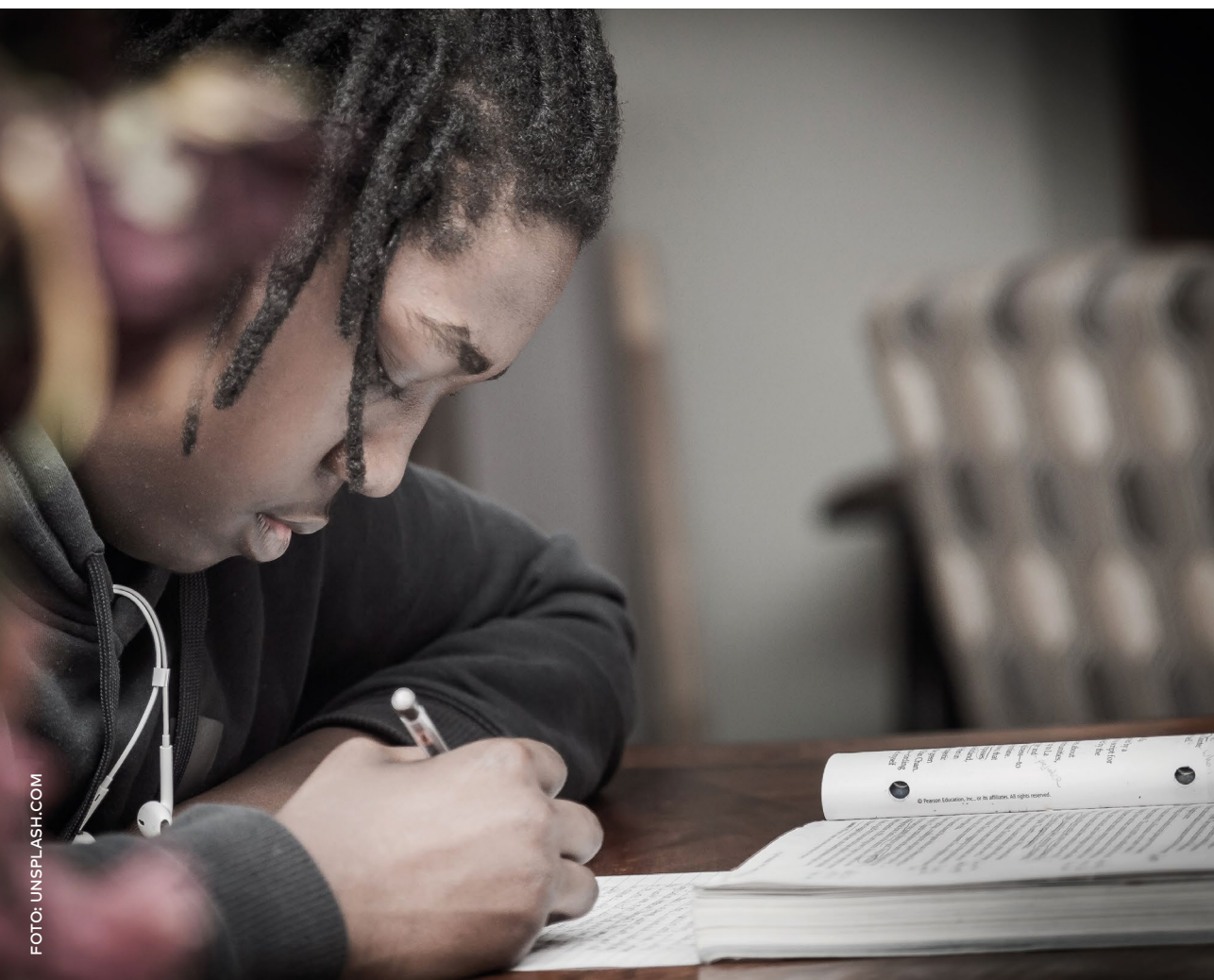

FOTO: UNSPLASH.COM

Projektet kan bygga vidare på det arbete – inklusive nätverk – som genererades av Nordens välfärdscenters seminarium om barn och unga med funktionsnedsättning 2016.¹² Projektet utvecklas av en grupp experter som utses i dialog mellan NORD-BUK och Nordens välfärdscenter. Projektet förankras hos ÄK-K, ÄK-U och ÄK-S. Om möjligt och vid intresse involveras baltiska länder.

¹² <http://www.nordicwelfare.org/sv/Events/Fra-store-ord-til-hverdag-der-barn-og-ungdom-bor/>

HÅLLBAR UTVECKLING

En hållbar utveckling av den nordiska välfärdsmodellen bygger på att så många som möjligt bidrar till ekonomin genom hög sysselsättning. Detta nödvändiggör en inkluderande utbildnings- och arbetsmarknadspolitik. Ett mer universellt utformat samhälle och utveckling av och tillgång till ny teknologi möjliggör stärkt inkludering av och ökad självständighet hos personer med funktionsnedsättning.

Aktiviteter i detta fokusområde bidrar till det nordiska samarbetets och ländernas samarbete för att leva upp till målen genom stärkt inkludering på arbetsmarknaden, i statsmiljöer, kulturlivet etc. Ett flertal internationella politiska processer pågår där de nordiska länderna deltar.

2.1 Integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet

Nordiska ministerrådet arbetar systematiskt för att stärka funktionshindersperspektivet i alla relevanta politikområden. Målet är att generera positiva förändringar som förbättrar tillgänglighet och stärker medvetenhet om funktionshindersperspektiv inom områdena arbetsmiljö och personalpolitik, möten/konferenser och kommunikation. Funktionshindersperspektivet förstärks och följs upp inom relevanta politikområden/sektorer.

Funktionshindersrådet och en internt utpekad arbetsgrupp i ministerrådet har under 2015–17 samarbetat för att uppnå förbättringar. Med utgångspunkt i detta arbete sätts nya mål upp internt på Nordiska ministerrådets sekretariat (NMRS). Ett särskilt fokus ligger på nordiska institutioner och andra samsamarbetsorgan, inklusive stödordningar och att nå tjänstemän

inom det officiella nordiska och nordisk-baltiska samarbetet samt politiker inom relevanta politikområden.

Den interna arbetsgruppens och Funktionshindersrådets arbete genomförs inom egna budgetramar. Åtgärder och projekt (inom NMRS eller politikområden) som innebär kostnader budgeteras var för sig.

2.2 Universell utformning och tillgänglighet – delaktighet och demokrati

Norden utvecklas och profileras som en inkluderande och innovativ region. För att uppnå detta stärks erfarenhetsutbytet mellan de nordiska länderna. Fokus ska vara på bra arbetsmodeller lokalt och nationellt, liksom tidig involvering av brukare.

Detta projekt samlar företrädare för de största funktionshindersgrupperna (syn, hörsel, rörelse, kognition, känsel), forskare, praktiker och politiker för dialog, utveckling och spridning av goda exempel för universell utformning, det som kan stärka utveckling mot ett Norden för alla. Projektet ger synergier till andra internationella samarbeten och processer som syftar till inkludering. Det bidrar till att höja ambitionsnivån för Norden gällande universell utformning och ett samhälle för alla, bland annat genom stärkt internationellt samarbete inom EU, Europarådet och FN.

Målsättningen är att finna goda exempel vad gäller implementeringen av Agenda 2030 utifrån ett funktionshindersperspektiv, specifikt målen 10, 11, 16 och 17. Projektet identifierar befintliga och utvecklar nya former för dialoger mellan de aktörer som är avgörande för att främja delaktighet och

demokrati genom universell utformning, specifikt för att delta i det politiska livet inklusive demokratiska val, fri rörlighet och ett självständigt liv, stadsmiljöer, transport m.m. Projektet ökar kännedomen om det nordiska samarbetet och inkluderar personer som inte annars deltar i en nordisk diskussion.

Förvaltningsorgan för projektet kan vara Nordens välfärdscenter eller annan organisation som har kompetens på området. En referensgrupp tillsätts med experter, delvis från Funktionshindersrådet, NMRS och ÄK-S.

Finansiering diskuteras i första hand med Nordiska samarbetskommittén (NSK under MR-SAM), ÄK-S och ÄK-K.

2.3 Inkluderande arbetsliv i Norden: Uppföljning av redan organiserade seminarier om arbetsliv och personer med funktionsnedsättning

Situationen för unga och vuxna med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden präglas fortfarande av utanförskap. Projektet bidrar till implementeringen av arbetslivssektorns samarbetsprogram 2018–21¹³ och involverar sektorerna för närings- och utbildningspolitik.

Målsättningen är att arrangera årliga expertseminarier och andra nordiska möten, bland annat med kommunförbund. Dialoger upprättas med ILO:s Global Business and Disability Network och andra relevanta internationella organ och nätverk. Projektets insatser förbättrar kunskapen och

¹³ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1181724&dswid=475>

stimulerar samarbete om statistik, metoder, insatser och projekt knutna till arbetsdeltagande och funktionshinder. Inom projektet produceras årliga inspirationshäften och kunskaps-sammanställningar om specifika teman. Ett förslag är att kartlägga hur försäkringssystemen stimulerar till arbete för personer med nedsatt funktionsförmåga och/eller nedsatt arbetsförmåga. Ytterligare ett förslag är ett nordiskt tvär-sektoriellt projekt om kunskap och samarbete knutet till arbetsinkludering för personer med funktionsnedsättning, motsvarande prioriteringsprojektet 0–24 som fokuserar på ungas psykiska hälsa.¹⁴

Aktiviteterna och finansiering diskuteras med arbetslivssek-torn, eventuellt även näringslivssektorn samt utbildnings- och forskningssektorn.

¹⁴ <http://www.fafo.no/index.php/nb/forskningstema/prosjekter/prosjekter-alle/item/folgeevaluering-nordisk-0-24-samarbeid>

FOTO: NORDEN.ORG, YADID LEVY

FRI RÖRLIGHET

Att uppmärksamma och undanröja gränshinder för mobilitet mellan länderna är ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet. Trots att många gränshinder röjts undan och det pågår flera kartläggningar och projekt, kvarstår många hinder för personer med funktionsnedsättning. Detta kan dels bero på att funktionshindersperspektivet inte tydliggjorts eller att andra hinder också behöver undanröjas för att medborgare med särskilda behov enkelt ska kunna ta del av de möjligheter för mobilitet som skapats mellan länderna. Även EU har särskilda satsningar för att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning.

Aktiviteter i detta fokusområde främjar fri rörlighet för personer som riskerar att drabbas av gränshinder på grund av bristande tillgänglighet.

3.1 Funktionshindersperspektiv i nordiskt samarbete om fri rörlighet

Denna aktivitet förstärker kompetensen om funktionshindersperspektiv hos de aktörer som utreder och föreslår lösningar för gränshindersfrågor och höjer samtidigt kompetensen kring gränshinderssamarbetet hos medlemmarna i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder.

Befintlig information som berör personer med funktionsnedsättning på Hallå Nordens och Nordiska ministerrådets hemsidor kartläggs och förbättras. Det gäller bland annat information om teckenspråkstolkning. En statusrapport om nordisk mobilitet och funktionshinder tas fram, i samarbete med ansvariga för biståndskonventionen. Rapporten fokuserar på gränshinder på social- och arbetsmarknadsområdet.

Det gäller särskilt de hinder som prioriterats av Gränshindersrådet.¹⁵ Årliga seminarier arrangeras och dessa involverar relevanta aktörer inom t.ex. gränshinderssamarbetet. Det innefattar också dialog med teckenspråksnätverket angående tolkordningar och mobilitet. Funktionshindersperspektiv integreras i kommande socialförsäkringskonferenser 2018 och 2019 om att förkorta handläggningstider i EU-ärenden.

Samarbetet fortsätter mellan relevanta aktörer med ansvar för ministerrådets funktionshinders- respektive gränshindersagenda. Dessa är till exempel Funktionshindersrådet, Gränshindersrådet och informationstjänsten Hallå Norden. Aktiviteterna genomförs inom samarbetsorganisationernas ordinarie budgetar.

3.2 Studentmobilitet i Norden

EU och de nordiska länderna har målsättningar om att studenter inom högre utbildning genomför hela eller en del av sin utbildning i ett annat land. Dessa mål omfattar studenter med funktionsnedsättning. På grund av ett flertal barriärer som särskilt drabbar studenter med funktionsnedsättning finns stora skillnader mellan dessa och andra studenter vad gäller de faktiska möjligheterna att studera utomlands. I projektrapporten *Equity in student mobility in higher education*¹⁶ har dessa barriärer beskrivits och rekommendationer har formulerats om vad som kan förbättra förutsättningar för studentmobiliteten i Norden. Målet för projektet är att

¹⁵ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1174950&dswid=-1508>

¹⁶ <https://nordicwelfare.org/funktionshinder/studentmobilitet>

arrangera seminarier på minst sex platser i Norden med utgångspunkt i rapporten.

Nordens välfärdscenter genomför mötena tillsammans med norska organisationen Universell vid NTNU i Trondheim och övriga projektpartner i projektet *Studentmobilitet och funktionshinder (2015–16)*. ÄK-U har avsatt 300 000 danska kronor. Resurser tillförs också av nationella samarbetspartner.

3.3 Samhälls- och stadsplanering som stödjer fri rörlighet för alla

Många av hindren för fri rörlighet som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning kan lösas genom samarbete inom sektorer med anknytning till stadsplanering. Viktiga områden för nordiskt samarbete är exempelvis transport, byggd miljö ("smarta städer" och "åldersvänliga städer" är några exempel på hur detta conceptualiseras hos WHO och andra), samt turism. Aktiviteten bidrar till ministerrådets strategi för närings- och innovationspolitik 2018–21¹⁷ samt samarbetsprogrammet för regional utveckling och planering 2017–20¹⁸. Implementeringen av EU:s passagerarrättigheter och förberedelser för implementering av kommande tillgänglighetsdirektiv har hög relevans.

¹⁷ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1166653&dswid=5760>

¹⁸ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1084682&dswid=-1508>

UPPFÖLJNING

En extern utredare genomför uppföljning 2019 och 2021. Resultaten redovisas till ÄK-S i samband med rapportering av handlingsplanen och Funktionshindersrådets arbete. Utvärderaren har kontakt med projektledande verksamheter för respektive aktivitet. Statusrapporten sammanställs av sekretariatet för ministerrådets Funktionshindersråd vid Nordens välfärdscenter. Status redogörs för Nordiska rådet 2019 och 2021.

Nordiska ministerrådet
Nordens Hus
Ved Stranden 18
1061 København K
www.norden.org

Denna handlingsplan är Nordiska ministerrådets strategiska samarbetsdokument för funktionshindersområdet. Den gäller för hela ministerrådet och har tre fokusområden:

Mänskliga rättigheter

Att stötta och stärka arbetet med nationellt genomförande och övervakning av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Hållbar utveckling

Att genom universell utformning av olika miljöer stärka inkludering, främja jämlikhet samt motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning i det nordiska samhällets alla delar genom strategisk integrering av funktionshindersperspektiv i arbetet för hållbar utveckling.

Fri rörlighet

Att främja fri rörlighet och avlägsna gränshinder som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning.

Handlingsplanen gäller under åren 2018–22.